

**Instituut
voor de Nationale
Rekeningen**

Uitgavenrekeningen voor milieubescherming

2014-2017

December 2019

Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

e-mail: contact@plan.be
<http://www.plan.be>

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

url: <http://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

Contactpersoon voor deze publicatie: Guy Vandille, gv@plan.be.

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Philippe Donnay

Woord vooraf

De Europese Verordening nr. 538/2014 (tot wijziging van Verordening nr. 691/2011) verplicht de lidstaten van de Europese Unie om zes milieu-economische rekeningen aan Eurostat te leveren. Het gaat om de drie rekeningen die sinds 2013 moeten worden geleverd, namelijk de rekening voor milieubelastingen naar economische activiteit (Environmental Taxes by Economic Activity, ETEA), de luchtmissierekeningen (Air Emissions Accounts, AEA) en de materiaalstroomrekeningen voor de gehele economie (Economy-Wide Material Flow Accounts, EW-MFA), maar ook de drie rekeningen die sinds 2017 moeten worden geleverd, namelijk de rekeningen van de milieugoederen- en -dienstensector (Environmental Goods and Services Sector, EGSS), de uitgavenrekeningen voor milieubescherming (Environmental Protection Expenditure Accounts, EPEA) en de fysieke-energiestroomrekeningen (Physical Energy Flow Accounts, PEFA).

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) presenteert in deze publicatie de uitgavenrekeningen voor milieubescherming voor de jaren 2014-2017.

Milieu-economische rekeningen zijn satellietrekeningen van de nationale rekeningen. De wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen, Titel VIII (bepalingen met betrekking tot het INR), wijst het opstellen van satellietrekeningen van de nationale rekeningen toe aan het Federaal Planbureau (FPB).

De door het FPB uitgewerkte methodologie werd goedgekeurd door het wetenschappelijk comité voor de nationale rekeningen.

De voorzitter a.i. van de Raad van bestuur van
het Instituut voor de Nationale Rekeningen

R. Massant

Brussel, december 2019

Inhoudstafel

Toelichting	1
Uitgaven voor milieubescherming in cijfers	1
Methodologische aanpassingen en herziening basisdata.....	6
Methodologische aanpassingen	6
Herziening basisdata	6
Lijst van afkortingen	7
Gegevensbronnen en referenties	8
Bijlage I: CEPA-classificatie	9
Bijlage II: Bedrijfstakken waarvoor gegevens vermeld moeten worden in tabel 3	11

Toelichting

Hieronder worden eerst kort de resultaten besproken. Daarna lichten we de methodologische aanpassingen toe, die bij de opstelling van de EPEA 2019 werden geïmplementeerd. De tabellen worden wegens hun omvang niet opgenomen in dit rapport. Ze zijn beschikbaar op www.plan.be.

Uitgaven voor milieubescherming in cijfers

Uitgavenrekeningen voor milieubescherming verstrekken, op een wijze die verenigbaar is met de nationale rekeningen, gegevens over de economische middelen die door ingezeten eenheden zijn besteed aan milieubescherming. Hierbij wordt zowel het aanbod als het gebruik van milieubeschermdiensten¹ in kaart gebracht. De rekeningen maken het mogelijk de nationale uitgaven voor milieubescherming te berekenen, die gedefinieerd worden als de som van het totale gebruik van milieubeschermdiensten door ingezeten eenheden, de bruto-investeringen in vaste activa voor de productie van die milieubeschermdiensten, de bruto-investeringen voor milieubescherming, en de overdrachten voor milieubescherming die geen tegenhanger zijn van eerdere posten, min de financiering door de rest van de wereld.

Om aan de Europese verplichtingen te voldoen, dienen de uitgaven te worden voorgesteld voor verschillende institutionele sectoren en voor verschillende milieudomeinen. Wat de institutionele sectoren betreft, worden de overheid (S13) en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (S15) samengevoegd in EPEA²-tabel 1. EPEA-tabellen 2 en 3 hebben betrekking op de ondernemingen (S11 en S12). Tabel 2 toont resultaten voor de gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde producenten van op de markt aangeboden milieubeschermdiensten. Tabel 3 toont de resultaten voor de ondernemingen die dergelijke diensten niet produceren. Zij maken uiteraard wel gebruik van milieubeschermdiensten, en kunnen ook interne milieubeschermdiensten produceren die de bedrijfsvoering ondersteunen. De tabel toont cijfers per bedrijfstak. Tabel 3 omvat eveneens de milieubeschermdiensten investeringen door alle ondernemingen, of ze nu milieubeschermdiensten aanbieden of niet, behalve van de ondernemingen die behoren tot NACE 37-39. De investeringen van die gespecialiseerde bedrijfstakken zijn immers al opgenomen in tabel 2. EPEA-tabel 5 toont resultaten voor de huishoudens (S14). EPEA-tabel 4 toont het totale aanbod aan milieubeschermdiensten aan aankooprijzen dat beschikbaar is voor de residenten. EPEA-tabel 6 behandelt de transfers voor milieubescherming. Op basis van die 6 tabellen worden ten slotte een aantal samenvattende tabellen berekend, die onder meer de nationale uitgaven voor milieubescherming weergeven.

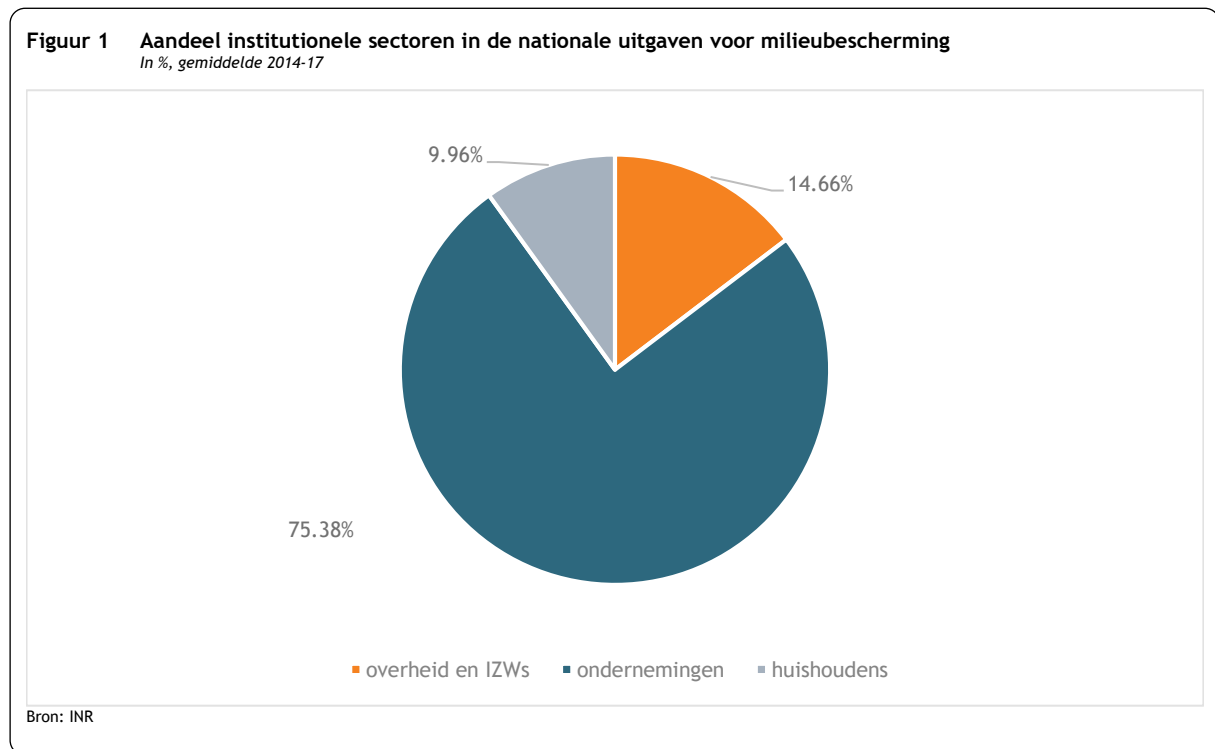
Die nationale uitgaven voor milieubescherming bedroegen in 2014 13,3 miljard euro. In 2015 daalden de uitgaven naar 13 miljard euro, om daarna opnieuw te stijgen naar 13,2 miljard in 2016 en 14,3 miljard in 2017. De toename in absolute waarde van de nationale uitgaven voor milieubescherming tussen 2014 en 2017 was iets lager dan de toename van het bruto binnenlands product tegen marktprijzen. Het

¹ Milieubeschermdiensten goederen niet aan bod, tenzij in de vorm van milieubeschermdiensten investeringen, en het finale gebruik door huishoudens. Dit laatste is evenwel geen verplicht te leveren variabele.

² Environmental Protection Expenditure Accounts

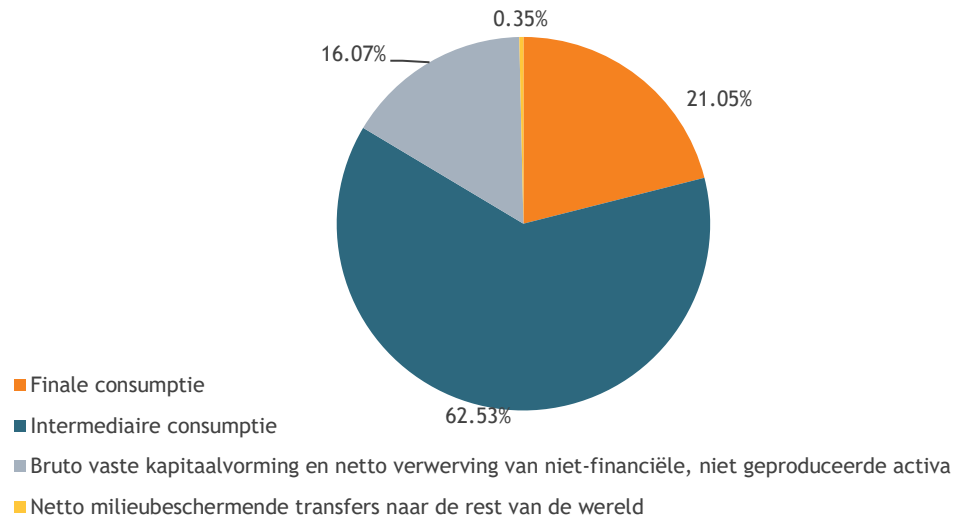
aandeel van die uitgaven in het bruto binnenlands product tegen marktprijzen daalde van 3,3 % in 2014 naar 3,2 %..

De evolutie van de nationale uitgaven voor milieubescherming wordt in hoofdzaak bepaald door de evolutie van de uitgaven door de ondernemingen. Figuur 1 toont de verdeling van de nationale uitgaven voor milieubescherming tussen de verschillende institutionele sectoren. De ondernemingen stonden gemiddeld in voor drie vierden van die uitgaven tijdens de periode 2014-17. De overheid en de instituties zonder winsttoegmerk ten behoeve van de huishoudens stonden in voor 15 %. De huishoudens namen 10 % voor hun rekening.

De nationale uitgaven voor milieubescherming bestonden in de beschouwde periode gemiddeld voor meer dan 60 % uit intermediaire consumptie van milieubeschermingsdiensten, zoals figuur 2 toont. De finale consumptie van milieubeschermingsdiensten was het tweede belangrijkste onderdeel, met een gemiddeld aandeel van 21 %. De bruto kapitaalvorming met het oog op de productie van milieubeschermende diensten enerzijds en de bescherming van het milieu anderszijds maakte gemiddeld 16 % van het totaal uit. De netto transfers naar het buitenland waren verwaarloosbaar.

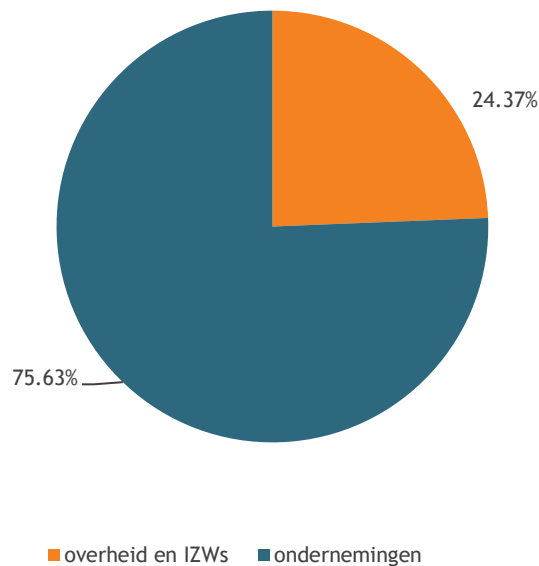
Figuur 2 Samenstelling nationale uitgaven voor milieubescherming
In %, gemiddelde 2014-2017

Bron: INR

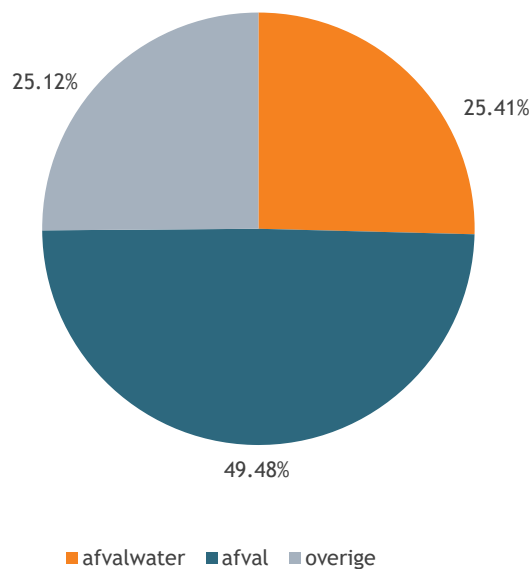
Het grootste deel van de nationale uitgaven voor milieubescherming bestond in de periode 2014-2017 uit in België geproduceerde milieubeschermingsdiensten. Die werden voor meer dan drie kwart geproduceerd door de ondernemingen en voor iets minder dan één kwart door de overheid en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens, zoals figuur 3 toont.

Figuur 3 Aandeel van institutionele sector in de output van milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2017

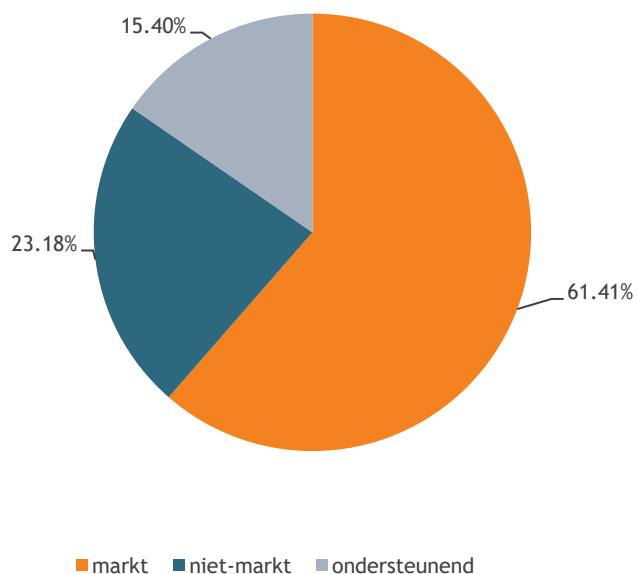
De totale output van milieubeschermingsdiensten bedroeg 11,8 miljard euro in 2014. In 2015 daalde de output naar 11,6 miljard euro, om daarna terug te stijgen naar 11,7 miljard euro in 2016 en 12,6 miljard in 2017. Het grootste deel van die diensten had te maken met afvalbeheer. Figuur 4 toont dat in de periode 2014-2017 afvalbeheer bijna de helft van alle milieubeschermingsdiensten uitmaakte. Dat komt overeen met een output van ongeveer 6 miljard euro. Het tweede belangrijkste milieudomein in België was afvalwaterbeheer, dat een kwart van het totaal uitmaakte, of ongeveer 3 miljard euro. De overige zeven milieudomeinen samen waren goed voor het resterende kwart van de totale output van milieubeschermingsdiensten. Het belangrijkste van die 7, met een output van 1 miljard euro, was CEPA 9, de overige milieubescherpende maatregelen, wat onder meer algemene milieuadministratie en algemeen milieubeheer omvat.

Figuur 4 Aandeel van milieudomeinen in totale output van milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2017

Het grootste deel van de output van milieubeschermingsdiensten bestond uit marktoutput, zoals blijkt uit figuur 5. Gemiddeld over de jaren 2014-2017 bedroeg het aandeel van de marktoutput 61 %. 23 % bestond uit niet-marktoutput. Het aandeel van de niet-marktoutput stemt, zoals te verwachten, sterk overeen met het aandeel van de overheid en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens anderzijds (zie figuur 3). De bedrijfsvoering ondersteunende output was goed voor 15 %.

Figuur 5 Aandeel type output in totale output milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2017

Methodologische aanpassingen en herziening basisdata

In vergelijking met de vorige publicatie van de uitgavenrekeningen voor milieubescherming werden voor de versie van 2019 enkele methodologische aanpassingen doorgevoerd. De verschillen in de cijfers met de versie van vorig jaar vloeien evenwel in hoofdzaak voort uit herzieningen van de data die als input gebruikt worden voor de berekening van de EPEA.

Methodologische aanpassingen

Voor het verbruik van vaste activa (P51c) wordt voortaan gebruik gemaakt van de reeks op SUT-bedrijfstakniveau geleverd door de NBB (terwijl vroeger werd vertrokken van een reeks op A64-niveau).

Vanaf dit jaar is er een schatting van de door de overheid vanuit het buitenland ontvangen transfers in verband met milieubescherming. Die schatting vertrekt van een analyse van de overheidsinkomsten voor het jaar 2013. De gegevens voor dat jaar werden geëxtrapoleerd voor de periode 2014-2017 op basis van de evolutie van de inkomensoverdrachten in verband met internationale samenwerking (D.74) uit de overheidsrekeningen voor wat de lopende transfers betreft, en op basis van de evolutie van de som van de investeringsbijdragen (D.92R) en de overige kapitaaloverdrachten (D.99R) van het buitenland voor wat de kapitaaltransfers betreft.

Herziening basisdata

De EGSS (Environmental Goods and Services Sector) vormt een belangrijke input voor de EPEA. De perimeter van de EGSS werd dit jaar herzien, wat leidde tot aanzienlijke veranderingen in de resultaten van die rekening. Die veranderingen hebben ook een impact op de EPEA-resultaten voor de verenigingen zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens en de ondernemingen. De impact van eerstgenoemden op de EPEA-totalen is uiteraard klein, maar de resultaten voor de gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde producenten van milieubeschermdende diensten hebben wel een grote invloed. Daar de aanpassing van de perimeter van de EGSS aanleiding gaf tot een daling van het aantal ondernemingen dat tot de EGSS gerekend wordt, leidde dit ook in de EPEA tot een daling van de output van milieubeschermdende diensten met ongeveer 8 procent. De nationale milieubeschermingsuitgaven zijn 2 à 3 procent lager, een daling die zo goed als volledig op het conto van de cijfers voor de ondernemingen kan geschreven worden.

Verder werd voor de EPEA 2019 gebruik gemaakt van de versie van de aanbod- en gebruikstabellen 2015 van december 2018, daar waar voor de EPEA 2018 nog een voorlopige versie van die tabellen gebruikt werd, en hebben aanpassingen in de overheidsrekeningen, de COFOG-data, de gedetailleerde sectorrekeningen en de nationale rekeningen per bedrijfstak ook een zekere invloed gehad.

Lijst van afkortingen

Btw	Belasting over de toegevoegde waarde
CEPA	Classificatie van milieubeschermdende maatregelen
COFOG	Classificatie van overheidsfuncties
EGSS	Milieugoederen- en -dienstensector
EPEA	Uitgavenrekeningen voor milieubeschermding
ESE	Enquôte naar de structuur van de ondernemingen
ETEA	Milieubelastingen naar economische activiteit
NACE	Statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap
NEPE	Nationale milieubeschermdingsuitgaven
IZW	Instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens

Gegevensbronnen en referenties

ALGEMENE DIRECTIE STATISTIEK, Enquête naar de structuur van de ondernemingen.

EUROSTAT, Environmental Protection Expenditure Accounts handbook, Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie, 2017.

FEDERAAL PLANBUREAU, AP2-enquête.

FEDERAAL PLANBUREAU, Milieubelastingen naar economische activiteit (ETEA)

FEDERAAL PLANBUREAU, Rekeningen voor de milieugoederen- en -dienstensector (EGSS)

NATIONALE REKENINGEN, Rekeningen naar bedrijfstak.

NATIONALE REKENINGEN, Overheidsfinanciën, Niet-financiële rekeningen van de overheid, Uitgaven van de overheid naar functies en transacties (op 4-cijferig COFOG-niveau).

NATIONALE REKENINGEN, Sectorrekeningen, Jaarlijkse gedetailleerde sectorrekeningen.

NATIONALE REKENINGEN, aanbod- en gebruikstabellen.

VANDILLE, G. (2015), Environmental Protection Expenditure Accounts for Belgium 1997-2013, December 2015, 79 p.

Bijlage I: CEPA-classificatie

1	Bescherming van omgevingslucht en klimaat
1.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
1.1.1	voor de bescherming van omgevingslucht
1.1.2	voor de bescherming van het klimaat en de ozonlaag
1.2	Zuivering van uitlaatgassen en ventilatielucht
1.2.1	voor de bescherming van omgevingslucht
1.2.2	voor de bescherming van het klimaat en de ozonlaag
1.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
1.4	Overige activiteiten
2	Afvalwaterbeheer
2.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
2.2	Rioleringsnetwerken
2.3	Afvalwaterzuivering
2.4	Koelwaterbehandeling
2.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
2.6	Overige activiteiten
3	Afvalbeheer
3.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
3.2	Inzameling en transport
3.3	Behandeling en verwijdering van gevaarlijk afval
3.3.1	Warmtebehandeling
3.3.2	Stortplaats
3.3.3	Overige behandeling en verwijdering
3.4	Behandeling en verwijdering van ongevaarlijk afval
3.4.1	Verbranding
3.4.2	Stortplaats
3.4.3	Overige behandeling en verwijdering
3.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
3.6	Overige activiteiten
4	Bescherming en sanering van bodem, grondwater en oppervlaktewater
4.1	Preventie van infiltratie van vervuilende stoffen
4.2	Sanering van de bodem en wateroppervlakken
4.3	Bescherming van de bodem tegen erosie en ander fysisch verval
4.4	Preventie en tegengaan van verzilting
4.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
4.6	Overige activiteiten
5	Beperking van geluidshinder en trillingen (exclusief bescherming op de werkplek)
5.1	Preventieve wijzigingen in het proces aan de bron
5.1.1	Weg- en spoorverkeer
5.1.2	Luchtverkeer
5.1.3	Industrie- en ander lawaai
5.2	Bouw van antigeluids/-trillingsfaciliteiten
5.2.1	Weg- en spoorverkeer
5.2.2	Luchtverkeer
5.2.3	Industrie- en ander lawaai
5.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
5.4	Overige activiteiten

6	Bescherming van de biodiversiteit en het landschap
6.1	Bescherming en herstel van soorten en habitats
6.2	Bescherming van natuurlijke en semi-natuurlijke landschappen
6.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
6.4	Overige activiteiten
7	Bescherming tegen straling (exclusief externe veiligheid)
7.1	Bescherming van omgeving
7.2	Transport en behandeling van hoogradioactief afval
7.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
7.4	Overige activiteiten
8	Onderzoek en ontwikkeling
8.1	Bescherming van omgevingslucht en klimaat
8.1.1	Bescherming van omgevingslucht
8.1.2	Bescherming van atmosfeer en klimaat
8.2	Bescherming van water
8.3	Afval
8.4	Bescherming van bodem en grondwater
8.5	Beperking van geluidshinder en trillingen
8.6	Bescherming van soorten en habitats
8.7	Bescherming tegen straling
8.8	Overig milieu-onderzoek
9	Overige milieubescherpende maatregelen
9.1	Algemene milieuadministratie en algemeen milieubeheer
9.1.1	Algemene administratie, regelgeving en dergelijke
9.1.2	Milieubeheer
9.2	Onderwijs, opleiding en voorlichting
9.3	Activiteiten die leiden tot ondeelbare uitgaven
9.4	Niet elders ingedeelde activiteiten

Bijlage II: Bedrijfstakken waarvoor gegevens vermeld moeten worden in tabel 3

- 05-09 Winning van delfstoffen
- 10-12 Vervaardiging van voedingsmiddelen, dranken en tabaksproducten
- 13-15 Vervaardiging van textiel, kleding, leer en producten van leer
- 16 Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk
- 17 Vervaardiging van papier en papierwaren
- 18 Drukkerijen, reproductie van opgenomen media
- 19 Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten
- 20 Vervaardiging van chemische producten
- 21 Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten
- 22 Vervaardiging van producten van rubber en kunststof
- 23 Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten
- 24 Vervaardiging van metalen in primaire vorm
- 25 Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten
- 26 Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten
- 27 Vervaardiging van elektrische apparatuur
- 28 Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.
- 29 Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers
- 30 Vervaardiging van andere transportmiddelen
- 31-32 Vervaardiging van meubelen; overige industrie
- 33 Reparatie en installatie van machines en apparaten
- 35 Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- 36 Winning, behandeling en distributie van water
- 37-39 Afvalwaterafvoer, Inzameling, verwerking en verwijdering van afval
- 01-03 + 41-96 Landbouw, bosbouw en visserij; overige industrieën (vrijwillige rapportering)